



สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประเพณีสงฆ์น้ำองค์พระเจดีย์ และเปลี่ยนผ้าสามสี วัดโพธิ์เจดีย์ลอย

ตำบลบ้านโคกชน
อำเภอหนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์



คำนำ

วัดโพธิ์เจติยาลอย ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นวัดเก่าแก่โบราณที่อยู่คู่กับชุมชนมาตั้งแต่อดีต ซึ่งภายในวัดยังมีโบราณสถานที่มีความสำคัญเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้าน และความศรัทธาที่ชาวบ้านมีต่อองค์เจติยาลอย จึงเกิดเป็นประเพณีสงกรานต์น้ำองค์พระเจติยและเปลี่ยนผ้าสามสี ซึ่งมีความน่าสนใจเป็นอย่างมากในด้านพัฒนาการประวัติศาสตร์โบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ผู้เขียนและทีมงานสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงได้จัดทำข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนและประชาชนได้รับรู้ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบัน

ทั้งนี้ ผู้เขียน และคณะผู้จัดทำ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจทั้งหลาย นำองค์ความรู้นี้ไปเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เล็งเห็นคุณค่าและสืบสาน อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมต่อไป

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
วัตถุประสงค์	๑
ขอบเขต	๑
เป้าหมาย	๑
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑
ประเพณีสงฆ์องค์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี	๒
แนวทางการนำไปปฏิบัติใช้	๑๗
ข้อเสนอแนะ	๑๗
บรรณานุกรม	๑๘
ภาคผนวก	๑๙

องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม
เรื่อง ประเพณีสงกรานต์น้ำองค์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี
วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโพน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการเสาะแสวงหา รวบรวม จัดเก็บความรู้เกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ วัฒนธรรม ที่มีอยู่ในท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์
๒. เพื่อจัดทำเป็นเล่มองค์ความรู้สำหรับเผยแพร่ให้แก่เยาวชนและผู้ที่มีความสนใจศึกษาเรียนรู้

ขอบเขต

ศึกษาประวัติความเป็นมาและรูปแบบขั้นตอนการจัดงานประเพณีสงกรานต์น้ำองค์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโพน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

เป้าหมาย

จัดเก็บข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมเรื่อง ประเพณีสงกรานต์น้ำองค์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโพน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อการประยุกต์ใช้งานให้เป็นระบบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมเรื่อง ประเพณีสงกรานต์น้ำองค์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโพน อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ที่เป็นระบบ
๒. ได้สืบสานและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อของท้องถิ่นเพชรบูรณ์ และนำองค์ความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่สู่ชุมชนสาธารณชน
๓. ได้องค์ความรู้สำหรับนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอน

ประเพณีสงฆ์องค์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

อำเภอนองไผ่ในอดีตชาวบ้านเรียกว่า "โคกหมาหิว" หรือ "ทุ่งหมาหิว" อยู่ในเขตตำบลกองมูล อำเภอนองไผ่ เมื่อมีกลุ่มผู้คนอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากขึ้นจึงเรียกกันต่อ ๆ มาว่า "บ้านนองไผ่" ซึ่งมีที่มาจากภายในบริเวณหมู่บ้านมีหนองน้ำเดิมเป็นหนองข้างนอนในสมัยโบราณจึงเกิดเป็นแอ่งน้ำหรือหนองน้ำเล็ก ๆ มีต้นไผ่ขึ้นล้อมรอบ ซึ่งปัจจุบันเทศบาลตำบลนองไผ่ได้ปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะ มีชื่อว่า สระหลวง

เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๔ นองไผ่ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอนองไผ่ โดยมีนายสมบูรณ์ อมรบุตร เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอนองไผ่คนแรก มีเขตการปกครอง ๓ ตำบล ได้แก่ ตำบลกองมูล ตำบลกันจู่ และตำบลบ้านโพน และในวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้รับโอนตำบลนาเฉลียง ตำบลท่าแดง ของอำเภอมืองเพชรบูรณ์มาขึ้นกับกิ่งอำเภอนองไผ่ด้วย และเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอนองไผ่เป็นอำเภอนองไผ่ โดยมี ร.ต.ต.ประทวน สิทธิธูรณ์ (หรือสิทธิกุล) เป็นนายอำเภอคนแรกและมีการจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลตามประกาศกระทรวงมหาดไทยในราชกิจจานุเบกษา ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ รัฐบาลได้ตัดถนนเป็นเส้นทางจากตำบลวังชมภู อำเภอมืองเพชรบูรณ์ ไปอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ซึ่งต่อมาเรียกว่า ถนนสระบุรี-หล่มสัก

ซึ่งภายหลังได้มีการแบ่งพื้นที่ตั้งเป็นตำบลใหม่ อาทิ โอนพื้นที่ ๖ หมู่บ้านของตำบลท่าแดง ตั้งเป็นตำบลบ่อไทย และต่อมาได้แบ่งพื้นที่ในตำบลบ้านโพนทั้งหมด ๒๓ หมู่บ้านสมัยนั้นได้แยกออกมาตั้งเป็นตำบลชัยสมอทอด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ แยกตำบลกันจู่ ๗ หมู่บ้าน ตั้งเป็นตำบลเพชรละคร และตำบลชัยสมอทอดอีก ๙ หมู่บ้านเป็นตำบลหนองแจง และอีก ๑๑ หมู่บ้านเป็นตำบลชัยไม้แดงในปี พ.ศ. ๒๕๑๓

ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ตำบลชัยสมอทอด พร้อมด้วยตำบลชัยไม้แดง ตำบลหนองแจง และตำบลกันจู่ ได้แยกออกมาจากอำเภอนองไผ่และจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอบึงสามพัน และยกฐานะเป็นอำเภอโดยสมบูรณ์เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๒

ก่อนที่ผู้เขียนจะได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับงานประเพณีสงฆ์องค์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี ของวัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ นั้น ทางผู้เขียนขอเสนอความรู้เกี่ยวกับเจดีย์ที่เป็นสัญลักษณ์ของศาสนาที่ชาวพุทธมีต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในทางพุทธศาสนา

เจดีย์ คือสิ่งก่อสร้างทางศาสนาที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนา ใช้เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ หรือสิ่งของที่ให้ทุกคนระลึกถึงและเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า เช่น พระธรรมคำสอน หรือวัตถุที่เกี่ยวข้องกับพระสาวกผู้มีคุณูปการ ความหมายของคำว่า "เจดีย์" มาจากภาษาบาลี “เจติยะ” หรือ “เจติยสถาน” ซึ่งแปลว่าสิ่งที่ควรบูชา หรือสถานที่บูชา ภายหลังมีการออกเสียงเพี้ยนมาเป็น “เจดีย์” ในภาษาไทย ใช้เรียกสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อความเคารพบูชาในพระพุทธศาสนา

เจดีย์มีต้นกำเนิดจากอินเดียในสมัยพุทธกาล รูปแบบดั้งเดิมของเจดีย์คือ "สถูป" ซึ่งเป็นเนินดินที่ถมเป็นรูปโดม มีการพัฒนาเรื่อยมาจนกลายเป็นสิ่งก่อสร้างถาวร เช่น การใช้หินหรืออิฐ และมีการประดับตกแต่งด้วยศิลปกรรมที่วิจิตรบรรจง

เจดีย์ในประเทศไทยมีพัฒนาการหลากหลายรูปแบบ เช่น เจดีย์ทรงลังกา เจดีย์ทรงระฆัง เจดีย์ทรงปราสาท ฯลฯ ซึ่งสะท้อนอิทธิพลทางศิลปะจากอินเดีย ศรีลังกา และเขมร

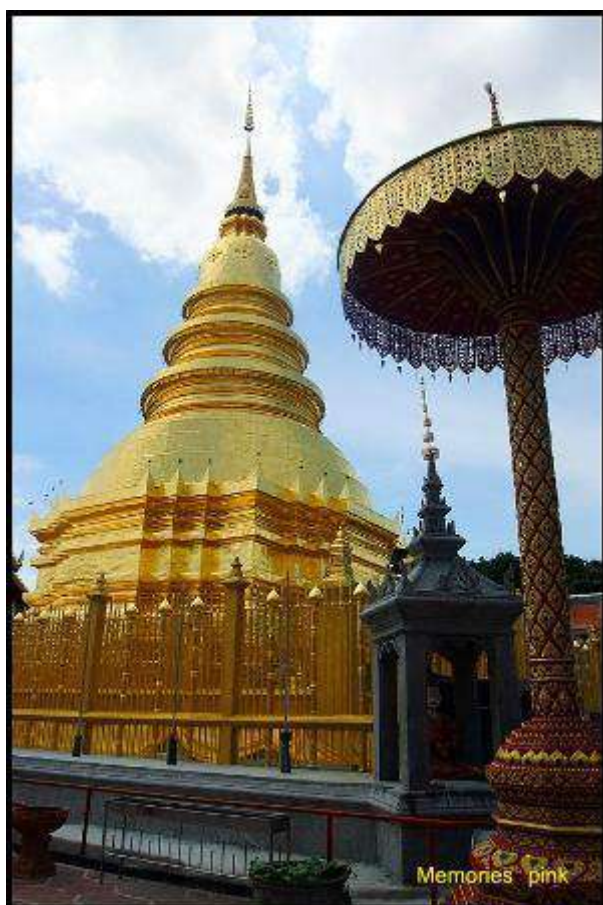
ประเภทของเจดีย์ในพระพุทธศาสนาสามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ประเภทหลัก ตามคัมภีร์ "มหาปรินิพพานสูตร" ได้แก่

- ธาตุเจดีย์ – เจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า
- ธรรมเจดีย์ – เจดีย์ที่แทนธรรมะของพระพุทธเจ้า เช่น คัมภีร์พระไตรปิฎก
- อุเทสิกเจดีย์ – เจดีย์ที่สร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงพระพุทธเจ้า เช่น พระพุทธรูป
- ปาริพุคคเจดีย์ – เจดีย์ที่บรรจุอัฐิของสาวกหรือผู้มีคุณูปการต่อพระพุทธศาสนา

สถาปัตยกรรมเจดีย์

เจดีย์ไทยมีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับยุคสมัยและภูมิภาค เช่น

เจดีย์ทรงระฆัง – ได้รับอิทธิพลจากศิลปะลังกา ตัวอย่างเช่น พระเจดีย์วัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร



ภาพพระเจดีย์วัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร

เจดีย์ทรงปราสาท – ได้รับอิทธิพลจากขอม เช่น พระปราสาทวัดอรุณราชวราราม



ภาพพระปราสาทวัดอรุณราชวราราม

เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ – ลักษณะฐานกลม ปลายแหลม ไม่นิยมในสมัยอยุธยา



ภาพเจดีย์วัดมหาธาตุ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

เจดีย์ถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชน เป็นสถานที่สำหรับการกราบไหว้ บูชา และปฏิบัติธรรม อีกทั้งยังเป็นเครื่องหมายแสดงถึงความศรัทธา และมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความรุ่งเรืองของพุทธศาสนาในแต่ละยุคสมัย

เมื่อเราทราบถึงความหมายของเจดีย์ และวัตถุประสงค์ในการสร้างเจดีย์นั้นแล้ว ต่อจากนี้ไปจะขอแนะนำเข้าสู่ วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ซึ่งเป็นวัดที่มีความเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งของจังหวัดเพชรบูรณ์ สร้างในสมัยใดไม่ปรากฏแน่ชัดมีเพียงคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ในบริเวณนั้นที่บอกเล่าสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนเท่านั้น วัดโพธิ์เจดีย์ลอย มีสิ่งที่ชาวบ้านเคารพบูชาถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านก็คือ เจดีย์เก่าแก่ที่อยู่ภายในบริเวณวัด



วัดโพธิ์เจติยัลอย ตั้งชื่อตามที่เกิดปรากฏการณ์ซึ่งชาวบ้านเรียกกันมาตั้งแต่บัดนั้นมาจนถึงปัจจุบัน การก่อสร้างบูรณะวัดจนมีพระสงฆ์เริ่มเมื่อราวปี พ.ศ.๒๓๘๕ ชื่อ วัดโพธิ์เจติยัลอยศักดาราม ได้รับพระราชทาน วิสุคามสีมา ราวปี พ.ศ.๒๔๐๐ บริเวณวัดเป็นพื้นที่ราบ มีหมู่บ้านล้อมรอบ ๓ ด้าน มีพระอุโบสถ เสาไม้มะค่า แต่ สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๓๙๕ ศาลาการเปรียญสร้างเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๗ หอสวดมนต์สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๒



ภาพเจติยัลอย (ที่มา: อบต.บ้านโพน)

วัดโพธิ์เจติยล้อย ตั้งอยู่ที่บ้านโกชน หมู่ที่ ๑๒ ตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากจะมีโบราณสถานศักดิ์สิทธิ์ เจติยล้อย ซึ่งเป็นโบราณสถานที่ถูกก่อสร้างมานานนับร้อยปี แต่ไม่มีหลักฐานแน่ชัด มีเพียงคำเล่าขานถึงความศักดิ์สิทธิ์ ที่ชาวบ้านได้เล่าต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

พระอธิการมี อภิชาโต เจ้าอาวาสวัดโพธิ์เจติยล้อยศักดาราม เผยตำนานเล่าขานความศักดิ์สิทธิ์เจติยล้อย ชาวบ้านพากันไปกราบไหว้ขอพรสิ่งใด มักได้สำเร็จสมปรารถนา มรดกล้ำค่าคู่บ้านโกชนเมืองเพชรบูรณ์



ภาพพ่อนาคถ่ายกับเจติยล้อย (ที่มา: อบต.บ้านโกชน)

เมื่อวันที่ ๗ ก.พ. หลวงตามี หรือพระอธิการมี อภิชาโต วัย ๘๕ ปี เจ้าอาวาสวัดโพธิ์เจติยล้อยศักดาราม หมู่ ๑๒ หมู่บ้านเจติยล้อย ตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ให้รายละเอียดและสะท้อนหลักฐานอิงประวัติศาสตร์ขององค์พระเจติยที่อยู่ภายในรั้วของวัดว่า องค์พระเจติยที่มีอายุการสร้างมานานหลายร้อยปีองคนี้ ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างในยุคสมัยใด เป็นเพียงคำเล่าขานถึงความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระเจติย ที่ชาวบ้านพากันไปกราบไหว้ขอพรสิ่งใด มักได้สำเร็จสมปรารถนา แล้วเล่าต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

โดยหลวงตามี กล่าวตามคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่สืบทอดกันต่อๆ มาว่า เดิมนั้นวัดแห่งนี้เป็นวัดร้าง ก่อสร้างมานานหลายร้อยปี กระทั่งในราวปี ๒๓๘๕ ได้มีพระภิกษุสงฆ์เข้ามาอยู่ แล้วชาวบ้านได้ร่วมกันก่อสร้างองค์พระเจติยขึ้นภายในบริเวณวัด ขณะที่ชาวบ้านกำลังช่วยกันขนปูน ทราบ อิฐ จากเตาเผาที่

ผลิตขึ้นเองในสมัยนั้นเพื่อสร้างเจดีย์ มีฐานเส้นผ่าศูนย์กลาง ยาว ๔ เมตร สูง ๙.๑๙ เมตร อยู่那儿 ได้เกิดอาเพศ ขึ้น อากาศ ท้องฟ้ามืดครึ้มเป็นเวลา ๓ วัน ๓ คืน โดยกะทันหัน เสียงฟ้าดังสนั่นหวั่นไหว ชาวบ้านไม่สามารถ ออกจากบ้านไปประกอบอาชีพได้ตามปกติ และเมื่อท้องฟ้าแจ่มใสเป็นปกติ สิ่งที่ทุกคนได้เห็นก็คือ "องค์พระ เจดีย์" ลอยอยู่เหนือพื้นดินขนาดกลองเพลไย่อมกลิ้งผ่านไปได้ ได้ปรากฏขึ้นอย่างสวยงามสมบูรณ์แบบเป็น ที่อัศจรรย์ยิ่งนัก ทำให้ชาวบ้านต่างพากันโจษขานว่า "เทวดาสร้างให้เป็นสมบัติคู่บ้านโกชนคูเมืองเพชรบูรณ์"

กาลเวลาต่อมา องค์เจดีย์ลอยถูกภัยธรรมชาติชะล้างและดินหินทรายได้ทับถม ทำให้ฐานขององค์พระ เจดีย์ที่ลอยอยู่นั้นต้นเขินพอที่จะให้แม่ไก่เข้าไปอาศัยฟักไข่ได้เท่านั้น และจากคำบอกเล่ากันต่อๆ มาจาก ผู้สูงอายุว่า คนยากจนขัดสนเงินทองพากันมาอาศัยพึ่งเงินและทองที่อยู่ใต้ฐานองค์เจดีย์ ยืมไปใช้จ่าย ถึงเวลาก็ นำกลับคืนเข้ายังที่เดิม ต่อมาคนเกียจคร้านที่ไม่ยอมทำมาหากิน ได้หยิบยืมเงินทองที่อยู่ใต้ฐานหลวงพ่ोजედีย์ ลอยไปใช้ในทางที่ผิด เช่น เล่นการพนันบ้าง ดื่มสุราบ้าง เมื่อถึงเวลานัดแล้วไม่ส่งคืนอย่างเดิม ตั้งแต่นั้นมาองค์ พระเจดีย์ก็จมลงใต้ดินมาถึงตราบปัจจุบัน และเมื่อถึงวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ ของทุกๆ ปี ซึ่งเป็นวันที่ ปรากฏการณ์ขององค์พระเจดีย์ ชาวบ้านจะพากันทำบุญตักบาตร จัดมหรสพสมโภช สรงน้ำองค์พระเจดีย์ และเปลี่ยนผ้าสามสีที่ห่มองค์เจดีย์เป็นประจำทุกปี



ภาพชาวบ้านกับเจดีย์ลอย (ที่มา: อบต.บ้านโกชน)



ภาพพิธีบวชพระในโบสถ์เก่าข้างเจดีย์ลอย (ที่มา: อบต.บ้านโกชน์)



ภาพชาวบ้านกับเจดีย์ลอย (ที่มา: อบต.บ้านโกชน์)

**ประเพณีสงฆ์น้ำองค์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์ มีขั้นตอนและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้**

การจัดงานประเพณีสงฆ์น้ำองค์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี กำหนดจัดด้วยกัน ๒ วัน คือ

๑.วันสุกดิบ ตรงกับวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔

๒.วันห่มผ้าองค์เจดีย์ลอย ตรงกับวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕

ก่อนวันงานทางทีมผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้าน จะมายังวัดโพธิ์เจดีย์ลอย เพื่อจัดเตรียมสถานที่ในการจัดงาน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานในแต่ละฝ่าย

วันสุกดิบ ตรงกับวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔

เมื่อถึงวันสุกดิบชาวบ้านจะมารวมตัวกันที่วัดโดยมีการแบ่งหน้าที่กันดังนี้

๑.กลุ่มแรงงานผู้ชาย มีหน้าที่ในการจัดเตรียมเต็นท์เก้าอี้ และจัดตกแต่งสถานที่

๒.กลุ่มพราหมณ์ผู้ประกอบพิธี มีหน้าที่ทำความสะอาดที่องค์เจดีย์ลอย

๓.กลุ่มผู้หญิง มีหน้าที่ในการจัดเตรียมสิ่งของที่จะใช้ในพิธีต่างๆ เช่น พวงมาลัย ดอกไม้ธูป

เทียนทอง เครื่องบวงสรวงสักการะองค์เจดีย์ รวมถึงอาหารที่ไว้ต้อนรับเลี้ยงดูผู้คนที่มาร่วมงาน

ในระหว่างวันจะมีกลุ่มชาวบ้านที่เดินทางมาร่วมงานทำบุญบูชาดอกไม้ธูปเทียนทองไหว้ขอพรจากองค์เจดีย์ และยังมีการเขียนชื่อ-นามสกุลลงไปในผืนผ้าที่จะนำไปห่มที่องค์เจดีย์ในวันพรุ่งนี้

พิธีเจริญพระพุทธมนต์

ช่วงเย็นของวันสุกดิบ เมื่อถึงเวลาที่ได้กำหนดไว้จึงเริ่มพิธีเจริญพระพุทธมนต์ ตามลำดับขั้นตอนของพิธีทางศาสนา หลังจากเสร็จพิธีทางศาสนาเรียบร้อยแล้ว ทางวัดได้มีการจัดมหรสพสมโภช ที่ทางคณะกรรมการของทางวัดได้จัดหามา เช่น รว่าย้อนยุค ฉายหนังกาบแปลง เป็นต้น เพื่อให้ชาวบ้านได้เกิดความสุขสนุกสนานกัน นอกจากนี้ภายในงานยังมีร้านค้าสินค้ามาวางขาย และสิ่งที่เห็นวางขายในงานนี้อย่างสุดตา คือ ข้าวโป่ง(ข้าวเกรียบว่าว)

วันพิธีห่มผ้าองค์เจดีย์ลอย ตรงกับวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕

เครื่องบวงสรวงองค์เจดีย์มีดังนี้

๑.บายศรีต้น ๙ ต้น จำนวน ๒ ต้น

๒.ผลไม้

๓.ขนมหวาน



ภาพเครื่องบวงสรวง

ตั้งแต่เช้ามีด กลุ่มพราหมณ์ผู้ประกอบพิธี จะนำขันห้า กล่าวขอขมาก่อนที่จะเริ่มขึ้นไปแกะผ้าที่ห่มอยู่บนยอดขององค์เจดีย์ แต่จะยังไม่นำออกทั้งหมด จะเหลือติดไว้เตรียมสำหรับให้ท่านประธานในพิธีเป็นผู้นำในการแกะผ้าในช่วงสายๆ ก่อนการห่มผ้าผืนใหม่



ภาพพราหมณ์เปลื้องผ้าผืนเก่า

ช่วงเช้าเวลาประมาณ ๗ โมงเช้า กลุ่มชาวบ้านเริ่มเดินทางมายังบริเวณประรำพิธีที่ทางกรรมการวัดได้จัดทำขึ้นไว้โดยรอบขององค์เจดีย์ ซึ่งชาวบ้านจะนำอาหารคาวหวานดอกไม้ธูปเทียนมาร่วมกันทำบุญถวายภัตตาหารพระภิกษุสงฆ์ และสิ่งที่จะขาดไม่ได้ที่ชาวบ้านทุกคนจะนำมาในพิธี คือ ๑.ข้าวโป่ง(ข้าวเกรียบว่าว) ๒.ขนมนางเล็ด ๓.ข้าวเหนียวแดง และขนมโบราณต่างๆ นำไปวางรวมกันในกะละมังที่กรรมการวัดได้จัดเตรียมไว้ให้ใกล้กับบริเวณฐานขององค์เจดีย์ลอย และยังมีชาวบ้านบางส่วนนำน้ำอบน้ำปรุง ขมิ้นผง ปะพรมไปที่องค์

เจดีย์ลอยนั้นด้วย จากการที่ได้สอบถามชาวบ้าน กล่าวว่า “เมื่อก่อนนั้นชาวบ้านจะนำน้ำไปรดที่องค์เจดีย์ลอย แต่ปัจจุบันนี้ให้เหลือเพียงแค่การนำน้ำอบน้ำปรุงขมิ้นผงปะพรมไปที่องค์เจดีย์เท่านั้น”



ภาพขนมข้าวโป่ง ขนมนางเล็ด และขนมโบราณต่างๆ



ภาพชาวบ้านปะพรมน้ำอบน้ำปรุงขมิ้นผงที่องค์เจดีย์

เมื่อท่านประธานในพิธีมาถึง ซึ่งทางวัดได้รับเกียรติอย่างสูงจากท่านนายอำเภอหนองไผ่ ผู้นำท้องถิ่น จึงเชิญท่านนายอำเภอนั่งที่เก้าอี้รับรอง ต่อจากนั้นพิธีกร เรียงเชิญท่านประธานจุดธูปเทียนบูชาที่โต๊ะเครื่องบวงสรวงด้านหน้าองค์เจดีย์ หลังจากที่ท่านประธานในพิธีจุดธูปเทียนเรียบร้อยแล้ว พราหมณ์ผู้ประกอบพิธีจึงกล่าวคำถวายเครื่องสักการะ ต่อจากนั้นมีการรำถวายเจดีย์ลอยโดยกลุ่มชาวบ้านก่อนการรำถวายคณะนางรำ กล่าวคำขอมาต่อองค์เจดีย์



๗

ภาพชาวบ้านเขียนชื่อ-นามสกุล ลงบนผืนผ้าห่มองค์เจดีย์



ภาพพิธีทำบุญถวายภัตตาหาร



ภาพคณะนางรำถวายองค์เจดีย์ลอย



ภาพพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีกล่าวขอขมา ก่อนขึ้นไปบนเจดีย์



ภาพพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีอยู่ด้านบนเจดีย์

หลังจากนั้นพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีกล่าวคำขอขมาก่อนที่จะขึ้นไปบนเจดีย์เพื่อเริ่มประกอบพิธีเปลี่ยนผ้าผืนเก่าออก โดยพระสงฆ์สวดชยันโต ท่านประธานในพิธีจะถือผ้าเดินรอบองค์เจดีย์ตามด้วยผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้าน จนผ้าที่ห่มองค์เจดีย์ของเก่าหลุดออกหมด ต่อจากนั้นจึงเริ่มพิธีห่มผ้าองค์เจดีย์ผืนใหม่ พระสงฆ์สวดชยันโตอีกครั้ง พิธีกรจึงเรียนเชิญท่านประธานเป็นผู้ถือผ้าผืนใหม่ที่จะห่มองค์เจดีย์เดินวนรอบเจดีย์แล้วตามด้วยผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้านเดินตามหลังท่านประธานในพิธีจนผ้าที่เตรียมไว้หมด ส่วนการเดินรอบองค์เจดีย์

นั้นจะเดินแบบทักษิณาวรรณ(ตามเข็มนาฬิกา) ในระหว่างที่ห่มผ้าที่องค์เจดีย์ พระภิกษุสงฆ์จะสวดชัยนโต ส่วนกลุ่มชาวบ้านที่นั่งโดยรอบจะเวียนเทียนสมโภชน์ให้กับองค์เจดีย์(ชาวบ้านจะเรียกว่า โสเวียนเทียน) และผ้าที่ห่มองค์เจดีย์ลอยจะห่มไว้ ๗ วัน จนถึงวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๕ ชาวบ้านจะร่วมตัวกันประกอบพิธีทำบุญและเปลี่ยนผ้าที่ห่มองค์เจดีย์ออกเก็บไว้บางส่วนเหลือไว้ที่องค์เจดีย์เพียงส่วนบริเวณยอดของเจดีย์เท่านั้น การนำผ้าห่มองค์เจดีย์ออกบางส่วนนั้น เริ่มทำมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๖๖ โดยการแนะนำจากกรมศิลปากรในการดูแลรักษาสภาพขององค์เจดีย์ไม่ให้เกิดความชื้นนั่นเอง



ภาพประธานในพิธีและชาวบ้านห่มผ้าผืนใหม่ที่องค์เจดีย์

ในวันนี้หลังจากที่ห่มผ้าองค์เจดีย์ลอยเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะมีกลุ่มชาวบ้านบางส่วนนำสิ่งของมาแก้บนด้วย ส่วนใหญ่จะเป็นไขไก่ต้ม จากที่ได้สอบถามชาวบ้านกล่าวว่า “เหตุผลที่ต้องแก้บนด้วยไขไก่ต้มนั้น เพราะชาวบ้านมีความเชื่อว่าท่านชอบไขต้ม ตามเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาว่า เจดีย์องค์ดังกล่าวลอยจากพื้นดินได้ จึงทำให้ได้ฐานขององค์เจดีย์มีโพรงจนทำให้แมงไก่อเข้าไปวางไข่ที่ฐานขององค์เจดีย์นั่นเอง” นอกจากนี้ชาวบ้านยังกล่าวต่ออีกว่า “ท่านชอบ ขนมห้าวโปง ข้าวเหนียวแดง ขนมนางเล็ด ไขต้ม”



ภาพพิธีเวียนเทียนสมโภชน์(ชาวบ้านเรียกว่า โสเวียนเทียน)



ภาพเจดีย์ลอยที่ห่มผ้าเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ชาวบ้านจะบูชาผ้าที่ห่มองค์เจดีย์และพวงมาลัยของปีที่แล้วกับไปบูชาตามเชื่อเพื่อเป็นสิริมงคล รวมถึงนำไปผูกที่บ้านเรือน รถ หรือทำเป็นเส้นเล็กๆ ผูกข้อมือให้กับลูกหลานต่อไป

วันเปลื้องผ้าห่มองค์เจดีย์ออกบางส่วน ตรงกับวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๕

ช่วงเช้าเวลาประมาณ ๗ โมงเช้า กลุ่มชาวบ้านเริ่มเดินทางมายังบริเวณปะรำพิธีที่ทางกรรมการวัดได้จัดทำขึ้นไว้โดยรอบขององค์เจดีย์ ซึ่งชาวบ้านจะนำอาหารคาวหวานดอกไม้ธูปเทียนมาร่วมกันทำบุญถวายภัตตาหารพระภิกษุสงฆ์ และสิ่งที่จะขาดไม่ได้ที่ชาวบ้านทุกคนจะนำมาในพิธี คือ ขนมข้าวโป่ง(ข้าวเกรียบว่าว) และขนมโบราณต่างๆ นำไปวางรวมกันในกะละมังที่กรรมการวัดได้จัดเตรียมไว้ให้ใกล้กับบริเวณฐานขององค์เจดีย์ลอย

หลังจากที่ชาวบ้านร่วมกันทำบุญถวายภัตตาหารพระภิกษุสงฆ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว กลุ่มพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีเริ่มยกพานขันห้า กล่าวขอขมาต่อองค์เจดีย์ แล้วจึงขึ้นไปบนเจดีย์เพื่อเปลื้องผ้าออก แล้วจะเหลือผ้าไว้เพียงบริเวณส่วนยอดเท่านั้น

ความศรัทธาที่ชาวบ้านมีต่อองค์เจดีย์ลอย

ประเพณีสงกรานต์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นประเพณีที่สำคัญของชุมชนที่ชาวบ้านได้แสดง

ความเคารพและบูชาต่อองค์เจดีย์ที่ชาวบ้านให้ความพระบรมสารีริกธาตุหรือพระพุทธรูปที่บรรจุอยู่ภายในเจดีย์ เป็นกุศโลบายอันยิ่งใหญ่ที่ชาวพุทธนิยมกระทำ โดยถือเป็นการต่อบุญต่ออายุ และช่วยให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ร่วมพิธีและชุมชน

แนวทางการนำไปปฏิบัติใช้

๑. นำองค์ความรู้ เรื่อง ประเพณีสงกรานต์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่

๑) จัดทำเป็นรูปเล่มองค์ความรู้ สำหรับเผยแพร่ในห้องสมุดสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

๒) มีการเผยแพร่รูปเล่มองค์ความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบ E – Book ลงในเว็บไซต์ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

๒. นำองค์ความรู้ เรื่อง ประเพณีสงกรานต์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ไปบูรณาการกับการเรียนการสอน รายวิชา HSSD๒๑๐ เครือข่ายทางสังคมกับการพัฒนา โดยนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน (มคอ. ๓ หมวดที่ ๕) สัปดาห์ที่ ๓ – ๕ บทที่ ๕ แนวทางในการสร้างเครือข่าย เป็นกิจกรรมในการสอน โดยการบรรยายยกตัวอย่างองค์ความรู้ เรื่อง ประเพณีสงกรานต์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนในหัวข้อ วิธีการสร้างเครือข่าย เพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นระหว่างผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ

๓. การเผยแพร่องค์ความรู้ เรื่อง ประเพณีสงกรานต์พระเจดีย์และเปลี่ยนผ้าสามสี วัดโพธิ์เจดีย์ลอย ตำบลบ้านโกชน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในรูปแบบต่าง ๆ ถือเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งโบราณสถาน และประวัติความเป็นมาของชุมชนในอดีต อีกทั้งยังทำให้ชุมชนมีโอกาสได้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากผู้ที่ได้ศึกษาองค์ความรู้เรื่องดังกล่าว และเมื่อจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้ชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการลงพื้นที่ ทบทวน ข้อมูลให้ครบถ้วนทุกอำเภอในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ใช้ศึกษาหาความรู้ สืบต่อจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

บรรณานุกรม

- คำสอน มาทา. (๒๕๖๘). อายุ ๕๗ ปี. บ้านเลขที่ ๒๕ หมู่ ๑๐ ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๘ มีนาคม.
- คนอง บุญสมภักดี. (๒๕๖๘). อายุ ๗๐ ปี. บ้านเลขที่ ๓๕๔ หมู่ ๑ ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๘ มีนาคม.
- จำเนียร ศิลาธรรม. (๒๕๖๘). อายุ ๖๘ ปี. บ้านเลขที่ ๑๑/๑ หมู่ ๑ ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๘ มีนาคม.
- ช่วง โนวงศ์. (๒๕๖๘). อายุ ๖๗ ปี. บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ ๑๒ ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์.
สัมภาษณ์, ๒๘ มีนาคม.
- ปิติ ตันติเสรีรัตน์. (๒๕๖๘). อายุ ๔๘ ปี. บ้านเลขที่ ๒๔๘ หมู่ ๙ ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๘ มีนาคม.
- เลิศ พาอุ่นใจ. (๒๕๖๘). อายุ ๙๑ ปี. บ้านเลขที่ ๑๐๖ หมู่ ๓ ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๘ มีนาคม.
- สกล วังอินทร์. (๒๕๖๘). อายุ ๕๘ ปี. บ้านเลขที่ ๑๙ หมู่ ๑๒ ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๘ มีนาคม.
- อนุชิต สกฤรัตน์ มาทา. (๒๕๖๘). อายุ ๕๘ ปี. บ้านเลขที่ ๑๙๕ หมู่ ๙ ตำบลบ้านโพน อำเภอนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๘ มีนาคม.

ภาคผนวก

รายละเอียดรายวิชา (มคอ. ๓) ที่ใช้ประกอบการ

	รายละเอียดของรายวิชา (มคอ.๓)	
	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
	หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต	สาขาวิชาการพัฒนสังคม

หมวดที่ ๑ ข้อมูลโดยทั่วไป

๑. รหัสและชื่อรายวิชา		
HSSD๒๑๐	ชื่อรายวิชา (ภาษาไทย)	เครือข่ายทางสังคมกับการพัฒนา
	ชื่อรายวิชา (ภาษาอังกฤษ)	Social and Development
๒. จำนวนหน่วยกิต		
๓ (๓-๐-๖)	จำนวนหน่วยกิต (บรรยาย-ปฏิบัติ-ศึกษาด้วยตนเอง)	
๓. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา		
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต	สาขาวิชาพัฒนสังคม	วิชาชีพเลือก
๔. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน		
อาจารย์จิตาภา คำต้อ		
๕. ภาคการศึกษา/ชั้นปีที่เรียน		
ภาคการศึกษาที่ ๒/๒๕๖๗ หมู่เรียน ๖๕๑๑๐๒๑๕๑๑ (ตามแผนการเรียน)		
๖. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite)		
-		
๗. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites)		
-		
๘. สถานที่เรียน		
อาคาร ๘ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์		
๙. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด		
วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗		

หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

๑. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

๑. เข้าใจความหมาย ขอบข่าย ความสำคัญ องค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม
๒. วิเคราะห์ลักษณะและกระบวนการในการสร้างเครือข่ายทางสังคมกับการพัฒนา ศึกษากรณีตัวอย่างเครือข่ายระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

๒. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

นักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาสังคม มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับความหมาย ขอบข่าย ความสำคัญ องค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม ลักษณะและกระบวนการในการสร้างเครือข่ายทางสังคมกับการพัฒนา ศึกษากรณีตัวอย่างเครือข่ายระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ

๑. คำอธิบายของรายวิชา

ความหมาย ขอบข่าย ความสำคัญ องค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม ลักษณะและกระบวนการในการสร้างเครือข่ายทางสังคมกับการพัฒนา ศึกษากรณีตัวอย่างเครือข่ายระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

๒. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

หน่วยกิต	จำนวนชั่วโมงต่อภาคการศึกษา			
	บรรยาย	การฝึกปฏิบัติ/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง	สอนเสริม
๓(๓-๐-๖)	๔๕ ชั่วโมง	ไม่มี	๖ ชั่วโมง	ตามความต้องการของนักศึกษา

๓. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล

ช่วงเวลา ๑๓.๐๐ – ๑๕.๐๐ น. ของวันพุธ

สถานที่ ห้องพักอาจารย์ สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ตารางการให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล

รายวิชา	อาจารย์ ผู้สอน	วัน-เวลา ให้ คำปรึกษา	สถานที่ หรือ หมายเลข ห้อง ผู้สอน	หมายเลข โทรศัพท์ ผู้สอน	ที่อยู่ของ E-mail ผู้สอน	รวม จำนวน ชั่วโมงต่อ สัปดาห์ ที่ให้ คำปรึกษา
เครือข่าย ทางสังคม กับการ พัฒนา	อาจารย์ จิตาภา คำต้อ	พุธ ๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	ห้องพัก อาจารย์ สาขาวิชา การ พัฒนา สังคม	๐๕๖- ๗๑๗ ๑๐๐ ต่อ ๑๓๒๐	chida ๑๒๓@hotmail.co.th	๒ ชั่วโมง/ สัปดาห์

หมวดที่ ๔ การพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา

๑. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

๑.๑ ผลการเรียนรู้	๑.๒ กลยุทธ์/วิธีการสอน	๑.๓ กลยุทธ์/วิธีการ ประเมินผล
๑ [●] มีศีลธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต	สอดแทรกในเนื้อหา	พฤติกรรมในชั้นเรียน
๒ [●] มีระเบียบวินัยและเคารพ กติกาของสังคม รวมทั้งเคารพใน คุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็น มนุษย์	การชี้แจงกฎ ระเบียบ กติกาในการเรียนการสอน ในรายวิชาการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมและวัฒนธรรม	พฤติกรรมในชั้นเรียน
๓ [●] มีจรรยาบรรณทางวิชาการ และวิชาชีพ	การนำเนื้อหาที่เรียนรู้ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และถูกต้อง	การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และการตอบคำถาม และ สังเกตแนวความคิดของ นักศึกษา

๒. ด้านความรู้

๒.๑ ผลการเรียนรู้	๒.๒ กลยุทธ์/วิธีการสอน	๒.๓ กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
๑ [●] มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาที่ศึกษาและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและข้อโต้แย้งในสถานการณ์อื่นๆ และการแก้ไขปัญหาในการทำงานได้	การสอนที่หลากหลาย รูปแบบทั้งการบรรยาย การอภิปราย การฝึกคิดวิเคราะห์ และการฝึกปฏิบัติจากงานที่มอบหมายให้ โดยให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	การตอบคำถาม การคิดวิเคราะห์ การอภิปราย ของนักศึกษาในชั้นเรียน
๒ [●] สามารถวิเคราะห์ปัญหา เข้าใจและอธิบายความต้องการทางการพัฒนาสังคม	ให้ใบงาน หรือ กิจกรรมในชั้นเรียน แล้วให้นักศึกษาฝึกคิด วิเคราะห์	การสอบถามและอภิปรายสรุปท้ายชั่วโมงเรียน

๓. ด้านทักษะทางปัญญา

๓.๑ ผลการเรียนรู้	๓.๒ กลยุทธ์/วิธีการสอน	๓.๓ กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
๑ [●] สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	การฝึกคิดวิเคราะห์จากงานที่มอบหมาย และมีแหล่งข้อมูลในการอ้างอิงอย่างมีเหตุและผล	การสรุปและอภิปรายกันในชั้นเรียน
๒ [●] สามารถรวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการ	การมอบหมายงานในให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าและสรุปประเด็นที่สำคัญ	การตรวจงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมายและนำงานมาส่ง และสามารถทำได้ถูกต้อง

๔. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

๔.๑ ผลการเรียนรู้	๔.๒ กลยุทธ์/วิธีการสอน	๔.๓ กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
๑ [●]มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีภาวะผู้นำในการทำงานของกลุ่ม	มอบหมายงานกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันและภาวะผู้นำของนักศึกษา	สังเกตพฤติกรรมในขณะที่นักศึกษาได้ปฏิบัติงานกลุ่มร่วมกันและสังเกตการแสดงออกซึ่งภาวะความเป็นผู้นำ
๒ [●] สามารถใช้ความรู้ในศาสตร์มาชี้นำสังคมในประเด็นที่เหมาะสม ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการแก้ปัญหาสถานการณ์ต่างๆ	มอบหมายงานให้ทำในชั้นเรียน	สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาที่สามารถนำความรู้และแก้ไขสถานการณ์ต่างๆได้

๕. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

๕.๑ ผลการเรียนรู้	๕.๒ กลยุทธ์/วิธีการสอน	๕.๓ กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
๑ [●] มีความรู้และทักษะ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	มอบหมายงานที่ต้องถามคำถามที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	สังเกตจากพฤติกรรมและงานที่ส่ง
๒ [●] มีทักษะในการสื่อสารด้วยการพูด การเขียน ตลอดจนการสื่อสารความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการนำเสนอผลงานทางวิชาการ หรือการนำเสนอเพื่อประโยชน์ทางภาครัฐและเอกชน	การมอบหมายงานที่มีกิจกรรมที่มีการฝึกกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารด้วยการพูด การเขียน	สังเกตพฤติกรรมจากช่วงที่ทำกิจกรรมในชั้นเรียน

๖. ด้าน ทักษะพิสัย

๖.๑ ผลการเรียนรู้		๖.๒ กลยุทธ์/วิธีการสอน	๖.๓ กลยุทธ์/วิธีการ ประเมินผล
๑ [O].....	การเป็นตัวอย่างทำนั้น	๑.....	๑.....
๒ [●].....		๒.....	๒.....
๓ [O].....		๓.....	๓.....
๔ [●].....		๔.....	๔.....
๕ [O].....		๕.....	๕.....

หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล

๑. แผนการสอน (จัดทำแผนการสอนไม่น้อยกว่า ๑๕ สัปดาห์)

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	ชั่วโมงสอนต่อ สัปดาห์		กิจกรรมการ สอน	สื่อที่ใช้ใน การสอน	อาจารย์ ผู้สอน
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ			
๑	การอธิบายแนวการเรียนการสอนและกฎกติกาในการเรียนการสอนในรายวิชาตลอดภาคการศึกษา	๓		การอธิบายกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและทำกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์กันในชั้นเรียน	-เอกสารแนวการเรียนการสอน -กิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ในชั้นเรียน	อาจารย์จิตาภา คำตื้อ
๒-๓	บทที่ ๑ ลักษณะทั่วไปของเครือข่าย	๓		-การบรรยายเนื้อหา -อภิปรายแลกเปลี่ยน	-หนังสือเรียนเนื้อหาบทที่ ๑ เรื่องการเปลี่ยนแปลง	อาจารย์จิตาภา คำตื้อ

				ประเด็นและสรุป เนื้อหา -ทำแบบฝึกหัด ท้ายบทเรียน	-Power Point เนื้อหาบทที่ ๑	
๔-๖	บทที่ ๒ ขอบข่าย รูปแบบ และ ประเภทของ เครือข่าย	๖		-การบรรยาย เนื้อหา -อภิปราย แลกเปลี่ยน ประเด็นและสรุป เนื้อหา -ทำแบบฝึกหัด ท้ายบทเรียน	-หนังสือเรียน เนื้อหาบทที่ ๒ เรื่องการ เปลี่ยนแปลง -Power Point เนื้อหาบทที่ ๒	อาจารย์ จิตาภา คำตื้อ
๗-๘	บทที่ ๓ วงจรชีวิต ของเครือข่าย	๖		-การบรรยาย เนื้อหา -อภิปราย แลกเปลี่ยน ประเด็นและสรุป เนื้อหา -คู่มือพร้อมทั้ง คดีวิเคราะห์สิ่งที่ ได้จากการดู เนื้อหาในวิดีโอ และมา แลกเปลี่ยนกัน ในชั้นเรียน -ทำแบบฝึกหัด ท้ายบทเรียน -สอบกลางภาค	-หนังสือเรียน เนื้อหาบทที่ ๓ เรื่องการ เปลี่ยนแปลง -Power Point เนื้อหาบทที่ ๓	อาจารย์ จิตาภา คำตื้อ
๙-๑๑	บทที่ ๔ ลักษณะ ทั่วไปของเครือข่าย การเรียนรู้ในงาน พัฒนาชุมชน	๙		-การบรรยาย เนื้อหา -อภิปราย แลกเปลี่ยน	-หนังสือเรียน เนื้อหาบทที่ ๔ เรื่องการ เปลี่ยนแปลง	อาจารย์ จิตาภา คำตื้อ

				ประเด็นและสรุปเนื้อหา -ดูวิดีโอพร้อมทั้งคิดวิเคราะห์สิ่งที่ได้จากการดูเนื้อหาในวิดีโอและมาแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน -ทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน -ให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นรายงานเดี่ยว พร้อมทั้งมาอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับรายงานที่ไปศึกษา ค้นคว้ามา	-Power Point เนื้อหาบทที่ ๔	
๑๒-๑๓	บทที่ ๕ แนวทางในการสร้างเครือข่าย	๖		-การบรรยายเนื้อหา -อภิปรายแลกเปลี่ยน ประเด็นและสรุปเนื้อหา -ให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นรายงานกลุ่ม	-หนังสือเรียน เนื้อหาบทที่ ๕ เรื่องการเปลี่ยนแปลง -Power Point เนื้อหาบทที่ ๕	อาจารย์จิตาภา คำต้อ

				พร้อมทั้งมา อธิบายเนื้อหา เกี่ยวกับรายงาน ที่ไปศึกษา ค้นคว้ามา -ทำแบบฝึกหัด ท้ายบทเรียน		
๑๔- ๑๕	บทที่ ๖ การดำรง รักษาและพัฒนา เครือข่ายการเรียนรู้	๖		-การบรรยาย เนื้อหา -อภิปราย แลกเปลี่ยน ประเด็นและสรุป เนื้อหา -ทำแบบฝึกหัด ท้ายบทเรียน -ทบทวน บทเรียนประเด็น สำคัญๆพร้อมทั้ง คิดวิเคราะห์และ เปลี่ยนเรียนรู้ใน ชั้นเรียน	-หนังสือเรียน เนื้อหาบทที่ ๖ เรื่องการ เปลี่ยนแปลง -Power Point เนื้อหาบทที่ ๖	อาจารย์ จิตาภา คำต้อ
สอบปลายภาค						

๒. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

กิจกรรมที่	การเรียนรู้ด้าน	ผลการเรียนรู้	วิธีการประเมิน	สัปดาห์ที่ ประเมิน	สัดส่วน การ ประเมิน
๑	คุณธรรม จริยธรรม	๑.๑,๑.๒,๑.๓	การเข้าชั้นเรียน การซื้อสัตย์และมี คุณธรรม จริยธรรมในงานที่ ทำ	ตลอดภาค การศึกษา	๑๐%

๒	ความรู้	๒.๑,๒.๒	-การสอบกลางภาค -การสอบปลายภาค	สัปดาห์ที่ ๘ สัปดาห์ที่ ๑๖	๓๐% ๓๐%
๓	ทักษะทางปัญญา	๓.๑,๓.๒	-การทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน -การตอบคำถามการอภิปรายในชั้นเรียน	ตลอดภาคการศึกษา	
๔	ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	๔.๑,๔.๒	การทำงานกลุ่ม การทำกิจกรรมในชั้นเรียน	ตลอดภาคการศึกษา	
๕	ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	๕.๑,๕.๒	การศึกษาค้นคว้า การอภิปรายในชั้นเรียน	ตลอดภาคการศึกษา	
๖	ทักษะพิสัย				

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

๑. ตำราและเอกสารหลัก หนังสือเครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนธยา พลศรี
๒. เอกสารและข้อมูลสำคัญ
๓. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

๑. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนักศึกษา ▪ นักศึกษาเป็นรายบุคคล / กลุ่ม สนทนากับผู้สอน ▪ นักศึกษากรอกแบบสอบถามที่ทีมผู้สอนสร้างขึ้น เพื่อการประเมินรายวิชา
๒. กลยุทธ์การประเมินการสอน ▪ จากทีมผู้สอน ผู้สังเกตการณ์ ▪ ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา
๓. การปรับปรุงการสอน ▪ มีการกำหนดวิธีการจากสาขาวิชา ▪ มีการประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
๔. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชา ▪ การทวนสอบจากคะแนนข้อสอบ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม และตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษา หรืองานที่มอบหมาย ▪ การทวนสอบจากผลการเรียนรู้แต่ละด้านของรายวิชา
๕. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา การปรับปรุงรายวิชาเมื่อครบกำหนด ๔ ปี หรือตามข้อเสนอแนะจากผลการทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาตามข้อ ๔ การหมุนเวียนเปลี่ยนอาจารย์/ทีมผู้สอน เพื่อให้นักศึกษาเกิดมุมมอง แนวความคิด และความเข้าใจ อันดีเชิงวิชาการในเรื่องการประยุกต์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ และการแนะนำที่ปรึกษา ที่มาจากอาจารย์ผู้สอนรายวิชาโดยตรง



สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

